

Aquest gravat de l'època es correspon literalment amb la primera estrofa de l'Oda: «Mirante majestuosa a prop de la ribera / t'enjoyas y empolaynas per sobre de l'Onyar...»

Una vella i nova «Oda a Girona»

Pep Vila

Presentem als lectors de la *Revista de Girona* una vella i nova oda dedicada a la nostra ciutat, mai no recollida en cap antologia, ni tampoc en els repertoris de la nostra bibliografia local. Composició que, d'altra banda, com totes les d'aquest gènere destria un enfilall de lloances en reconeixement i estima a una petita i dissortada pàtria amarada d'història. A Catalunya, n'hi ha una llarga tradició que arrenca amb l'elegia romàntica d'Aribau. També sabem que aquesta forma ha gaudit d'un gran prestigi a mans d'escriptors de verb poderós com ara Verdager, Maragall o Pere Quart. Recordem, en aquest sentit, les dedicades a Girona per Camil Geis, Lluís G. Pla, Joan Mínguez i Miquel de Palol i Felip, glossades per Narcís-Jordi Aragó en dos articles *Tres odes a Girona i un pamflet* i *La Ciutat entre l'Oda i el pamflet*.

La que avui editem, escrita per Pere Roca i Martí, la més reculada de totes, va guanyar un premi en els Jocs Florals del Casal Català de Buenos Aires(2), el 1910. Tot i els meus esforços per documentar-me, no he pogut trobar cap dada biogràfica d'aquest autor. El fet que la presentés a un llunyà concurs jocfloral celebrat a Buenos Aires pot fer-nos pensar en un autor del país que se'n va anar a fer les Amèriques i que sentia nostàlgia de la seva terra nadiua. Un cop premiada fou impresa a Barcelona potser perquè tingués més ressò. El fet de publicar-la, ara i aquí, pot ajudar també a la seva coneixença i difusió. No desdenyo la possibilitat que algun lector atent pugui aportar noves dades sobre aquest escriptor ocasional, un far orientador enmig d'aquesta foscor bibliogràfica.

A propòsit d'aquesta obra Narcís-Jordi Aragó, en l'article abans esmentat, *La ciutat entre l'oda i el pamflet*, afirma:

«... Més que d'aquest segle, sembla del segle passat. Acumula tots els tòpics sobre la geografia i la història de Girona i culmina amb l'evocació inevitable de la gesta dels setges. La darrera i inesperada quarteta toca la tecla folklòrica: "No et treguis mai la roja barretina/ ni mai et deixis perdre lo flaire català, / puix vetlla lo teu poble la raça gegantina, / los néts dels almogàvers, la gents de l'Empordà"».

Dins de la temàtica de les odes, aquesta ens sembla del tipus heroic o pindàric, centrada sobretot en la lloança dels herois catalans i gironins, emboirats de virtuts patriòtiques. També s'hi despleguen des de la nit dels temps tots els esdeveniments històrics en els quals la nostra ciutat ha franquejat la muralla de la història. El poeta atura la seva cronologia en les guerres napoleòniques, els famosos setges, potser perquè a començament del segle XX, aquest era encara un faust esdeveniment local digne de remembrança en l'imaginari col·lectiu gironí.

La composició de 116 versos ale-

xandrins amb cesura (29 estrofes de quatre versos cadascuna que rimen ABAB) no és cap obra mestra. Hi sovintegen alguns versos feliços i ben trobats al costat d'estrofes prosaiques i llocs comuns sense cap alè poètic. L'obra tampoc s'adiu amb l'estètica del moment. No té res a veure amb les poètiques modernistes i noucentistes que llavors feien forat. Més aviat ens sembla, en les seves limitacions, una peça més aviat renaixentista. Els homes de la Renaixença posen molt èmfasi en la recuperació de parcel·les de la nostra història medieval i una idealització del passat.

Pere Roca basteix aquesta oda a través de la imatge del riu que travessa i vertebrava la ciutat. Entre aquests versos s'hi adivina el ressò de l'època verdaguerriana, majorment la de l'Atlàntida i el Canigó, encara que els resultats siguin molt més magres. Els altres pilars indefectibles del poema són la corrua d'episodis històrics que sedimenten una història, la nostra, plena de dissorts, amb tota mena d'invasions i episodis bèl·lics.

Sempre amb un cert didacticisme, se'ns explica com el record de les gestes antigues ha de servir perquè la ciutat recobri el seu pols després de la desfeta napoleònica. És una llàstima que no hi hagi entre aquests versos una descripció acolorida de la ciutat, la dissecció de l'ànima gironina que pateix el mal de pedra, les menges delicades dels nostres monuments antics, la radiografia dels canvis que havia sofert la ciutat. No hi ha la saviesa d'una observació psicològica penetrant. Potser des de fora estant, des de l'Argentina, no podia fer-se intèrpret dels nous aires que bufaven.

Pel que fa a l'edició del poema, conservo tots els trets de l'obra, amb un total respecte per les formes de l'època. Només adequo majúscules i minúscules.

Pep Vila és filòleg.

(1) *El Punt*, 01-07-87 i 08-07-87.

(2) Fou «estampada a despeses d'en Josep Mascort, donador del premi», i editada a Barcelona per la Impremta Elzeviriana, s/d. Figura com a obra única d'aquest autor en el *Manual del Libro...* de Palau i Dulcet.

ODA Á GIRONA

Lema: *Oppidum*

Mirante majestuosa aprop de la ribera
t'enjoyas y empolaynas per sobre de l'Onyar
qu'enjogassat contemplas al ff de sa carrera,
quan son cor jovenívol fineix de bategar.

5 Tu miras com ses aigües se besan y s'abracen
ab les del Ter, qu'arriva saltant y ben content
de son treball qu'escampa per tot arreu ahont passan,
sembrant la benhauransa á terras de ponent.

10 Manlleu, la filadora, la gaya y fresca aranya
que nit y dia fila, emsemps que Torelló
ab altre esplet de pobles son pa diari afanya,
pastat ab honradesa, pastat ab sa suhó.

15 Lo riu al apropiarse, al veuret tan ufana
t'ho fa saber placívol, suau y remorós,
ton peu besa ab respecte y vers la mar llunyana
ab son company hi corren cayenthi junts abdós.

20 Tos murs que fa uns quants llustres la pólvora estabella
y apar que t'escalfaban negante lo respir,
aquells recorts de Roma, l'antiga Força Vella,
sos llibres de tas gestas pera l'esdevenir.

No't planyis com matrona que perdi sa hermosura,
ni cap ressó alegíach vullgas doná a tont cant;
lo riu que t'atravessa y plateja ta cintura
eternament tas glorias exten cap á llevant.

25 Jo.l sento qu'ab veu dolça, confós ab quin l'abracen
li conta tas grandesas, li explica ton sofrir,
y abdós ho repeteixen ab veu de noble rassa
y al mar al andinsarse l'espai fan retrunyir.

30 Heroic es ton origen, ciutat ab sanch regada,
los arias y els del Laci te daren aquest nom;
l'exércit brau d'Aníbal hi deixa sa petxada
y Roma fá que sigas l'enveja de tothom.

35 Los gotgs prou te respectan, tas lleys tocar no gosan,
y Roma vetlla sempre ta llengua y tas costums
y els segles que caminan y que jamay reposan
te donan per ombrela del dret romà las llums.

40 Sens temer lo martiri, la fe del Christ confessen
tas viudas y donzellas, lo noble y son vassall,
y com Narcís ton bisbe, llur sanch de creyents vessan
qu'exhala suau flayre quan corra riu avall.

Los comtes de la Marca, defensen ta grandesa,
en Guifre, Augari y Dela, seguits de noble gent
a la serrahina turba tan brava en l'escomesa
la fan tornar enrera vers terras de ponent.

45 Qu'ho contin tas murallas, que ho diguin á tot'hora
quin poble d'Ausentania ba esse'l gironí;
las pedras cisellades que's troban dins y fora
com pergamins granitichs també'ns ho podrán dí.

Lo Montjuich altívol, la Torre Geronella
50 recorts són de tas gestas, espill de ton passat;
lo Mont de las Pedreras, Barufa y Força Vella
tos héroes invencibles llur pexa hi han deixat.

Un jorn, quan Catalunya lo mon de lleys omplia
y'l Consulat Marítim creaba ab Aragó,
55 lo jove Rey En Jaume en ton casal reunía
las Corts qu'a nostra patria donaven grand ressó.

Més tart quant t'assetjaba, oh noble y lleal matrona,
lo Rey Felip de França que's deya l'Atrevit,
veus caure al almogáver manat per en Cardona,
60 que sols la fam amanya y'l deixa defallit.

Dalt dels vaixells qu'en Jaume comanda á la conquesta
de l'Illa de Mallorca que presa és de l'Islám,
ton poble ab sa noblesa espera un jorn de festa
ab crits tots de Sant Jordi!, dihent firam!, firam!

65 Ton sí fou testimoni del gran voler dels pobles,
València, Catalunya ensemps que l'Aragó,
de reys en la presència resolen los més nobles
anar vers Sardenya darrera llur penó.

Després quan nostra patria depressa'l rem empunya
70 y ab una grossa armada á Nápol's va á salvar,
la teva gent no hi manca, honor de Catalunya,
que si en terra és valenta, valenta és a la mar.

Dintre tos murs vegeres sortí á la llum del dia
el fill del Rey en Pere, á n'en Martí l'Humà,
75 li qui marcá la posat del sol que no eixiría,
del ceptre de la terra, del poble catalá.

L'enveja de tas glórias, lo nom de tas proesas
no deixan de Castilla als dos Felips dormir,
y'l Quart y'l Quint que vehuen com creixen tas grandesas
80 aumentan ton martiri, més no't veuran morir.

Tas lluitas son eternas, ta gloria que no mimba
al lo correr dels segles fa fentse proverbial,
y com de l'Aurora'el carro qu'Eolus may estimba,
per la regió dels héroes passejas ton sitial.

85 Lo temps va fent sa via y'l món no't dona-treva,
y la França ta vehina no't vol deixá en repós,

y'l sometent n'alsares ab gent de casa teva,
ab los valents de Ribas, Olot y Palamós.

No tanquis, no sagellis lo Llibre de l'Historia,
90 no't donguis al estudi de gestas del passat,
encare no es finida la cursa de ta gloria,
encare de Girona molt poch se n'ha parlat.

Espera qu'els francesos t'assetjen y aclivellen
y vullgan enfonsarte las tropas d'en Saint-Cyr,
95 que són altras murallas tos pits, ahont s'hi estrellen
las ambiciosas feras que't vehuen sucumbir.

Titánica jornada que sols te comparença
als fets d'aquella Esparta, espill de tot lo mon;
100 gegant debías serne al retxassar de França
al Cessar insaciable, lo brau Napoleón

Ab l'Alvarez de Castro caigueres desvalguda,
quan en tas fenles venas ja no hi quedaba sanch,
y alhora, nostra pàtria que plora ta caiguda,
lo rossegar sentía al cos, del mateix cranch.

105 Teixeig are garlandes de palma y olivera,
corónat tu mateix ab branques de llaurer,
recórdat de tas gestas ben gaya y encisera
que tu sols sabrás ferho ab aire rialler.

No temis, no t'espanti jamay la tramontana
110 que ben sovint y ferma se sent á ton redós,
que braus tos fills s'acoblan quan ballan la sardana
com quan la gent de fora los torba son repós.

No't treguis de la testa la roja barretina
ni may te deixia perdre lo flayre català,
115 puig vetlla lo teu poble la rassa gegantina,
los nets dels almogávors, la gent del Ampurdá.